

EUROPOS DUOMENŲ APSAUGOS PRIEŽIŪROS PAREIGŪNAS

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nuomonės dėl derybų įgaliojimų sudaryti tarptautinį susitarimą dėl Europolo ir Naujosios Zelandijos teisėsaugos institucijų keitimosi asmens duomenimis santrauka

(Visą šios nuomonės tekstą anglų, prancūzų ir vokiečių kalbomis galima rasti EDAPP interneto svetainėje www.edps.europa.eu)

(2020/C 182/08)

2019 m. spalio 30 d. Europos Komisija patvirtino Rekomendaciją dėl Tarybos sprendimo, kuriuo suteikiami įgaliojimai pradėti derybas dėl Europos Sąjungos ir Naujosios Zelandijos susitarimo dėl Europos Sąjungos teisėsaugos bendradarbiavimo agentūros (Europolo) ir Naujosios Zelandijos kompetentingų kovos su sunkiais nusikaltimais ir terorizmu institucijų keitimosi asmens duomenimis. Numatomo susitarimo tikslas – suteikti teisinį pagrindą, kad Europolas ir Naujosios Zelandijos kompetentingos institucijos galėtų atitinkamai keistis asmens duomenimis, siekiant remti ir stiprinti jų veiksmus bei tarpusavio bendradarbiavimą vykdant sunkių tarpvalstybinių nusikaltimų ir terorizmo prevenciją ir kovojant su jais, kartu užtikrinant tinkamą privatumo, asmens duomenų ir pagrindinių asmens teisių ir laisvių apsaugą.

Asmens duomenų, surinktų atliekant baudžiamosios veikos tyrimus ir vėliau Europolo tvarkomų siekiant parengti kriminalinę žvalgybos informaciją, perdavimas gali turėti didelį poveikį su tuo susijusių asmenų gyvenimui. Dėl tos priežasties tarptautiniu susitarimu privalo būti užtikrinta, kad teisių į privatų gyvenimą ir į duomenų apsaugą apribojimais kovojant su sunkiais nusikaltimais ir terorizmu būtų taikomi tik tiek, kiek tai tikrai būtina.

EDAPP atkreipia dėmesį, kad Naujoji Zelandija turi tinkamus nacionalinius duomenų apsaugos teisės aktus ir nepriklausomą duomenų apsaugos instituciją, kompetentingą vykdyti ir teisėsaugos institucijų priežiūrą. Be to, EDAPP palankiai vertina tai, kad Komisija į siūlomus derybų su Naująja Zelandija įgaliojimus įtraukė keletą konkrečių rekomendacijų, EDAPP jau pateiktų jo Nuomonėje 2/2018 dėl aštuonių derybų įgaliojimų tarptautiniams susitarimams sudaryti, kad Europolas ir trečiosios šalys galėtų keistis duomenimis.

Taigi, šioje nuomonėje pateiktų rekomendacijų tikslas – paaiškinti ir prireikus geriau parengti apsaugos ir kontrolės priemones, susijusias su asmens duomenų apsauga, atsižvelgiant į konkrečias Naujosios Zelandijos aplinkybes. Tuo tikslu EDAPP rekomenduoja tai:

- Tarybos sprendime, kuriuo įgaliojama pradėti derybas pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 218 straipsnį, turėtų būti nurodytas ne tik procedūrinis, bet ir atitinkamas materialinis teisinis pagrindas, ir jis turėtų apimti taip pat SESV 16 straipsnį,
- taikant tikslų apribojimo principą, numatomame susitarime turėtų būti aiškiai pateiktas nusikalstamos veikos, dėl kurios galima keistis asmens duomenimis, sąrašas,
- atsižvelgiant į praktinį saugojimo trukmės apribojimo principo taikymą, būsimame susitarime turėtų būti konkrečiai nustatyta, kad reikia periodiškai įvertinti, ar perduotus asmens duomenis tebereikia saugoti,
- atsižvelgiant į teisės į informaciją svarbą naudojantis kitomis teisėmis į duomenų apsaugą, susitarime turėtų būti pateiktos aiškios ir išsamios nuostatos dėl informacijos, kuri turėtų būti teikiama duomenų subjektams.

Galiausiai, EDAPP taip pat tikisi, kad vėlesniuose susitarimo projekto galutinės redakcijos rengimo etapuose su juo bus konsultuojamasi, kaip nustatyta Reglamento (ES) 2018/1725 42 straipsnyje. EDAPP yra pasirengęs patarti ir vėlesniais derybų etapais.

1. Įvadas ir pagrindinė informacija

1. 2016 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2016/794 dėl Europos Sąjungos teisėsaugos bendradarbiavimo agentūros (Europolio), kuriuo pakeičiami ir panaikinami Tarybos sprendimai 2009/371/TVR, 2009/934/TVR, 2009/935/TVR, 2009/936/TVR ir 2009/968/TVR ⁽¹⁾ (toliau – Europolio reglamentas), nustatytos konkrečios duomenų, kuriuos Europolis perduoda ne ES valstybėms, perdavimo nuostatos. Reglamento 25 straipsnio 1 dalyje nurodyti keli teisiniai pagrindai, kuriais remdamasis Europolis galėtų teisėtai perduoti duomenis trečiųjų valstybių institucijoms. Viena iš galimybių būtų Komisijos sprendimas dėl tinkamumo pagal Direktyvos (ES) 2016/680 36 straipsnį, – jame nustatyta, kad trečioji šalis, kuriai Europolis perduoda duomenis, užtikrina tinkamą duomenų apsaugos lygį. Kadangi šiuo metu tokio sprendimo dėl tinkamumo nėra, kita Europolio galimybė reguliariai perduoti duomenis trečiajai valstybei būtų sudaryti privalomą tarptautinį ES ir gaunančiosios trečiosios valstybės susitarimą, kuriuo būtų nustatytos tinkamos apsaugos priemonės, susijusios su teisės į privatų gyvenimą ir kitų pagrindinių asmens teisių ir laisvių apsauga.
2. Šiuo metu nėra teisinio pagrindo, kuriuo remiantis būtų galima reguliariai ir struktūrizuoti keistis asmens duomenimis tarp Europolio ir Naujosios Zelandijos teisėsaugos institucijų. Europolis ir Naujosios Zelandijos policija 2019 m. balandžio mėn. pasirašė susitarimą dėl darbo tvarkos. Šiuo susitarimu nustatytas struktūrinio strateginio bendradarbiavimo, įskaitant saugią liniją, leidžiančią užtikrinti tiesioginį saugų ryšį, pagrindas, be to, Naujoji Zelandija į Europolą nusiuntė ryšių palaikymo pareigūną. Tačiau tai nėra keitimosi asmens duomenimis teisinis pagrindas.
3. Atsižvelgdama į politinę strategiją, išdėstytą Europos saugumo darbotvarkėje ⁽²⁾, Tarybos išvadose dėl ES išorės veiksmų kovos su terorizmu srityje ⁽³⁾ ir Visuotinėje strategijoje ⁽⁴⁾, taip pat į teisėsaugos institucijų veiklos poreikius visoje ES, Komisija mano, kad būtina Naująją Zelandiją įtraukti kaip prioritetinę valstybę, su kuria reikėtų pradėti derybas trumpuoju laikotarpiu. Komisija pabrėžia, kad galima glaudesnio bendradarbiavimo nauda išryškėjo ir po 2019 m. kovo mėn. Kraistčerče įvykdyto išpuolio. Naujoji Zelandija šios iniciatyvos oficialiai paprašė 2019 m. rugpjūčio 23 d.
4. 2019 m. spalio 30 d. Europos Komisija patvirtino Rekomendaciją dėl Tarybos sprendimo, kuriuo suteikiami įgaliojimai pradėti derybas dėl Europos Sąjungos ir Naujosios Zelandijos susitarimo dėl Europos Sąjungos teisėsaugos bendradarbiavimo agentūros (Europolio) ir Naujosios Zelandijos kompetentingų kovos su sunkiais nusikaltimais ir terorizmu institucijų keitimosi asmens duomenimis ⁽⁵⁾ (toliau – Rekomendacija). Rekomendacijos priede (toliau – Priedas) išdėstyti Tarybos derybiniai nurodymai Komisijai, t. y. išdėstyti tikslai, kuriuos per derybas pastaroji turėtų stengtis pasiekti ES vardu.
5. Numatomo susitarimo tikslas – suteikti teisinį pagrindą, kad Europolis ir Naujosios Zelandijos kompetentingos institucijos galėtų atitinkamai keistis asmens duomenimis, siekiant remti ir stiprinti šios valstybės ir valstybių narių kompetentingų institucijų veiksmus bei jų tarpusavio bendradarbiavimą vykdant sunkių tarpvalstybinių nusikaltimų ir terorizmo prevenciją ir kovojant su jais, kartu užtikrinant tinkamą privatumo, asmens duomenų ir pagrindinių asmens teisių ir laisvių apsaugą ⁽⁶⁾.
6. Pagal Reglamento (ES) 2018/1725 42 straipsnio 1 dalį, priėmus pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų ir rekomendacijų ar pasiūlymų Tarybai pagal SESV 218 straipsnį, kai esama poveikio asmenų teisių ir laisvių apsaugai tvarkant asmens duomenis, Komisija turi konsultuotis su Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnu.
7. Be to, Europolio reglamento 35 konstatuojamojoje dalyje nustatyta, jog „[a]titinkamais atvejais ir vadovaudamasi Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2018/1725, Komisija turėtų galėti konsultuotis su Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnu (toliau – EDAPP) prieš derybas dėl [ES ir trečiosios valstybės] tarptautinio susitarimo ir jų metu“, kad Europolis ir šios trečiosios valstybės institucijos galėtų keistis informacija.
8. EDAPP palankiai vertina tai, kad su juo konsultuotasi dėl Europos Komisijos rekomendacijos, ir tikisi, kad ši nuomonė bus nurodyta Tarybos sprendimo preambulėje. Ši nuomonė neturi jokios įtakos jokioms kitoms pastaboms, kurias EDAPP gali vėliau pateikti remdamasis vėliau gauta išsamesne informacija.

⁽¹⁾ O L L 135, 2016 5 24, p. 53.

⁽²⁾ COM(2015) 185 *final*.

⁽³⁾ Tarybos dokumentas 10384/17, 2017 m. birželio 19 d.

⁽⁴⁾ Bendra vizija, bendri veiksmai: Stipresnė Europa. Visuotinė Europos Sąjungos užsienio ir saugumo politikos strategija, <http://europa.eu/globalstrategy/en>.

⁽⁵⁾ COM(2019) 551 *final*.

⁽⁶⁾ Žr. Priedo 1 punktą.

4. Išvados

27. Asmens duomenų, surinktų atliekant baudžiamosios veikos tyrimus ir vėliau Europolo tvarkomų siekiant parengti kriminalinę žvalgybos informaciją, perdavimas gali turėti didelį poveikį su tuo susijusių asmenų gyvenimui, nes duomenys bus naudojami gaunančiojoje valstybėje pagal jos nacionalinę teisę vykdam būdžiamąjį persekiojimą. Todėl tarptautiniu susitarimu privalo būti užtikrinta, kad teisių į privatų gyvenimą ir į duomenų apsaugą apribojimais kovojant su sunkiais nusikaltimais ir terorizmu būtų taikomi tik tiek, kiek tai tikrai būtina.
28. EDAPP palankiai vertina derybų įgaliojimų tikslą užtikrinti, kad būtų gerbiamos pagrindinės teisės ir paisoma Chartija pripažįstamų principų, visų pirma tai pasakytina apie teisę į privatų ir šeimos gyvenimą, nustatytą Chartijos 7 straipsnyje, teisę į asmens duomenų apsaugą, nustatytą Chartijos 8 straipsnyje, ir teisę į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą, nustatytą Chartijos 47 straipsnyje. Be to, EDAPP palankiai vertina tai, kad Komisija į siūlomus derybų su Naująja Zelandija įgaliojimus įtraukė keletą konkrečių rekomendacijų, EDAPP jau pateiktų jo Nuomonėje 2/2018 dėl aštuonių derybų įgaliojimų tarptautiniams susitarimams sudaryti, kad Europolas ir trečiosios šalys galėtų keistis duomenimis.
29. EDAPP rekomendacijomis, pateiktomis šioje nuomonėje, siekiama paaiškinti ir prirėikus geriau parengti apsaugos ir kontrolės priemones, susijusias su asmens duomenų apsauga, atsižvelgiant į konkrečias Naujosios Zelandijos aplinkybes. Šios rekomendacijos neturi jokios įtakos jokioms kitoms rekomendacijoms, kurias EDAPP gali vėliau pateikti remdamasis per derybas gauta išsamesne informacija.
30. Taigi, EDAPP pakartoja savo poziciją, kurios laikėsi ankstesnėse nuomonėse ⁽⁷⁾, kad Tarybos sprendime, kuriuo įgaliojama pradėti derybas pagal SESV 218 straipsnį, turėtų būti nurodytas ne tik procedūrinis, bet ir atitinkamas materialinis teisinis pagrindas, ir jis turėtų apimti taip pat SESV 16 straipsnį. Be to, taikant tikslų apribojimo principą, būsimame susitarime turėtų būti aiškiai pateiktas nusikalstamos veikos, dėl kurios galima keistis asmens duomenimis, sąrašas. Taip pat, užtikrinant praktinį saugojimo trukmės apribojimo principo taikymą, būsimame susitarime turėtų būti konkrečiai nustatyta, kad reikia periodiškai įvertinti, ar perduotus asmens duomenis tebėreikia saugoti. Galiausiai, atsižvelgdamas į ypatingą teisės į informaciją svarbą naudojantis kitomis teisėmis į duomenų apsaugą, EDAPP pabrėžia, kad reikia aiškių ir išsamių nuostatų dėl informacijos, kuri turėtų būti teikiama duomenų subjektams.
31. EDAPP yra pasirengęs patarti Komisijai, Tarybai ir Europos Parlamentui ir vėlesniais šio proceso etapais. Šioje nuomonėje pateiktos pastabos neturi įtakos jokioms kitoms pastaboms, kurias EDAPP gali pateikti, nes gali kilti ir kitų klausimų, o jie būtų sprendžiami surinkus išsamesnę informaciją. Taigi, EDAPP tikisi, kad vėliau, prieš parengiant galutinę susitarimo redakciją, su juo bus konsultuojamasi dėl susitarimo projekto nuostatų.

Briuselis, 2020 m. sausis 31 d.

Wojciech Rafał WIEWIÓROWSKI
Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas

⁽⁷⁾ Žr. EDAPP Nuomonę 6/2019 dėl įgaliojimų derėtis dėl ES ir Japonijos susitarimo dėl keleivio duomenų įrašo duomenų perdavimo ir naudojimo, EDAPP Nuomonę 2/2019 dėl įgaliojimų derėtis dėl ES ir JAV susitarimo dėl tarpvalstybinės priegios prie elektroninių įrodymų ir EDAPP Nuomonę 3/2019 dėl dalyvavimo derybose dėl Budapešto konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų Antrojo papildomo protokolo; jas galima rasti https://edps.europa.eu/data-protection/our-work/our-work-by-type/opinions_en.